

Vidět svět v letu

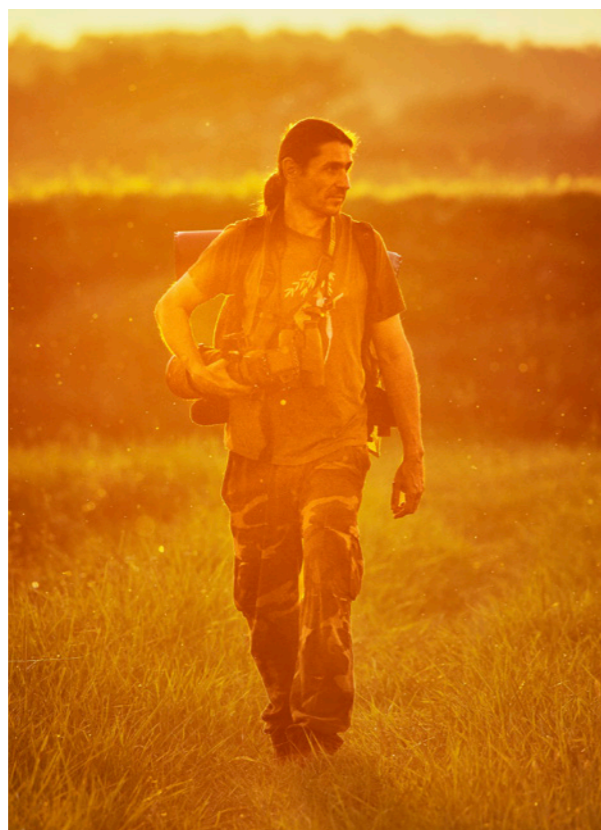
Pro Tomáše Grima je to dost mnohoznačný titul – v letu je totiž nejen svět, který fotí, ale i on sám. Fotí po celém světě a zajímá se o život létajících něžných stvoření. Jeho nejnovější kniha *Ptačí svět očima fotografa* (vydal Kazda) je plná nejen unikátních a půvabných fotek, ale i zajímavého a vtipného povídání.

Zkoumáte ptačí invazní ekologii. Co si pod tím máme představit?

U nás už dávno nemáme jen „naše“ ptačí druhy, máme tu i „vetřelce“. Našinci tu byli dávno před příchodem člověka, nejsou na nás svým výskytem nijak specificky vázání – třeba strakapoudi, pěnkavy, většina kachen. Invazní druhy, tedy vetřelce, sem z definice přitáhl člověk. Aktuálně se takto řeší invazní husice nilská – ta je prokazatelně škodlivá jako bolševník, nutrie nebo pajasan a měla by se podobně jako oni likvidovat. Šíří se k nám z Holandska a není to dobrá zpráva.

Měla bych dotaz ke každé fotce ve vaší knize, to ale není možné. Která je pro vás tím nejvzácnějším úlovkem?

A já bych zas rád ke každé fotce vyprávěl její příběh. Nejvzácnější je objektivně fotka sýkory koňadry, která krmí kukaččí mládě – jde o tzv. second hand parazitismus: dospělá kukačka původně parazitovala hnízdo rehka zahradního, ale agresivní koňadra si hnízdo uzurpovala. Mládě kukačky to kupodivu přežilo, a dokonce bylo vyvedeno z hnízda společně s jedním mládětem koňadry – už to by bylo extrémně raritní, ale naprostým unikátem je ta první část, second hand parazitismus. Jde o jediný takový případ na světě doložený v historii, jak popisujeme v odborném článku, který jsme k tomuto mimořádnému nálezu publikovali.

Ptáci jsou taková malá přírodní umělecká díla. Co je dnes ohrožuje nejvíc?

Ty nejkrásnější z nich právě to, že jsou něco jako umělecká díla – mnohé druhy pestrobarevných papoušků nebo krásně zpívajících pěvců se odchytávají pro obchod s domácími mazlíčky. A bez ohledu na jejich vzhled je zdaleka nejvíc

druhů, nejen ptáků, ohroženo likvidací jejich prostředí nebo lovem. Naopak v médiích fetišizovaná změna klimatu neohrožuje prakticky žádný.

Dají se ještě najít nepoznané druhy ptáků?

Dají. Každý rok je popsáno kolem půl tuctu nových druhů. Ale není to výsledek žádného romantického prosekávání se džunglí někde v Malajsii a podobně. Když to zjednoduším, skoro všechny nové druhy se objevují přezkoumáváním vycpanin v muzeích, genetikou a povyšováním dřívějších poddruhů na druhy.

Čeština je nesmírně pestrá, co se týče názvů všech živočichů. Květomil, rehek, pěvuška, bělořit... Které jméno je pro vás nejroztodivnější?

Brkoslav, kopřivka, chocholačka. To z těch našich. Mimoevropské ptáky znám jen „latinsky“ a anglicky, ty názvy jsou ale občas taky pěkné bizáry.

Fotit ptáky musí být mnohem náročnější než fotit třeba opice nebo hady. Jaké bylo vaše nejdelší čekání na úlovek?

To už jsem asi raději vyčtenil (směje se). Je tedy fakt, že opice vám při focení neuletí, had stejně tak. Ale každé zvíře nebo rostlina klade fotografovi jiné výzvy – i kdybyste fotila kámen, může být světla málo, nebo příliš moc, může

pršet, když „nemá“, apod. Udělat dobrou fotku je mnohem těžší, než si „nefotografové“ myslí.

Jaký nejvzácnější pták žije u nás?

Některé druhy hnízdí v počtech „na prstech jedné ruky“, třeba linduška úhorní. Její příbuzný konipas citrónový ani nemá doložené hnízdění každý rok.

Dá se s ptáky spřátelit tak, aby se vás nebáli?

To oni se přátelí s námi, jak dokládají městští kosi a další ptáci městští. Pravidelným přikrmováním se na člověka dají navykout i jinak extrémně plaché lesní druhy – na tom stojí úplně nová odvětví ekoturismu v Jižní Americe.

Jsou si ptačí páry věrné?

Jak které. Spíš mi přijde zajímavé, proč laiky zrovna toto zajímá – zjevně hledají oporu pro případnou výtku svému partnerovi „Podívej, když můžou být věrné labutě...!“ (smích). To je hodně tenký led: partner vám totiž může kon-

trovat „Podívej na strnada rákosního, tam má každé mládě jiného otce!“ Hledat v přírodě morální vzory, to fakt není dobrý nápad...

Jak se díváte na ptačí voliéry v zoologických zahradách? Mají ty správné parametry? Je to pro ptáky vhodný způsob života?

Moc se nedívám – výrazně preferuju plahočení se „pouští a pralesem“, do zoo se dostanu tak nanejvýš, když mě tam pozvou přednášet. V tropech bývají zoo katastrofální, to byste brečela. U nás si, myslím, jsou parametry ok, našim odborníkům věřím.

Který pták je nejhlučnější?

Zvonovec! To je rod opeřenců z čeledi kotinogovitých, žijí v Latinské Americe. I z dálky je to neskutečná „prda“, zní to jako silný úder gongu. Nedávno vědci změřili, že to je 125 decibelů – to je víc, než můžete slyšet na metalovém koncertě. Nejvíc mě na tom fascinuje, že samice, když si jde samce ohodnotit, aby si odpo-

věděla na otázku „Budu se s tímhle frajírkem pářit?“, k němu přisedne a z pár centimetrů naklání hlavu, jako by samec šeptal a ona ho sotva slyšela. Vy na to koukáte z padesáti metrů, praskají vám bubínky a musíte se té naslouchací scéně smát.

Pamatujete si svoji první ptačí fotku? Co na ní bylo?

Ano, najdete ji hned jako první fotku v mojí loňské knížce *Ptačí svět očima fotografa*. Je to mládě rákosníka obecného, mimochodem další odpověď na Vaši otázku o zajímavých ptačích druhových názvech. Obyčejná fotka z mojí diplomky, stará tři desetiletí. V knize slouží jako kontrast k tomu, co přišlo pak. Tehdy by mě ve snu nenapadlo, že strávím sedm let cestováním po světě a výsledkem bude i kniha s BBC parametry – tím myslím pokrytí všech sedmi kontinentů a extrémní diverzita ptačích druhů a čeledí, kterou kniha představuje, na české poměry zcela bezprecedentně.

JARMILA SKOPALOVÁ

Tomáš Grim (*1973) procestoval 85 zemí a pozoroval 4 500 ptačích druhů. Je spoluautorem knihy *The Cuckoo: The Uninvited Guest* (Kukačka: nezvaný host), která vyšla ve čtyřech jazycích a získala prestižní britskou cenu Nejlepší ptačí kniha roku. Za „propagaci a popularizaci české ornitologie u nás i ve světě“ získal Cenu České společnosti ornitologické (2019). Jako jediný český badatel je každoročně na stanfordském seznamu nejcitovanějších vědců světa v celoživotních i výročních kategoriích „behaviorální vědy“ a „ornitologie“. Jeho výzkumná témata zahrnují mj. hnízdní parazitismus, ptačí urbanizaci a ptačí invaze. Ve svých 41 letech získal na Univerzitě Palackého v Olomouci titul pro-

fesora. V roce 2018 z akademické sféry odešel a vytvořil si vlastní profesi freebird – ptáčkař a popularizátor ptactva, vědy a ochrany přírody na volné noze. V roce 2024 se na akademickou půdu vrátil, na částečný úvazek působí na Ostravské univerzitě. Fotografovat ptactvo začal pravidelněji v roce 2013, fotografem se ale podle vlastních slov stal až v roce 2024, kdy začal spolupracovat s holandskou fotoagenturou AGAMI. V posledních letech jeho snímky získaly pozornost v našich i zahraničních fotosoutěžích: Bird Photographer of the Year (2023, 2024), Nature Photographer of the Year (2023, 2024), Focusing on Wildlife (2023) a Czech Nature Photo (2022, 2023, 2024).

INTIMNÍ ROMÁN O BLÍZKOSTI, KTERÁ NÁS DUSÍ

Emotivní román o rodině, kterou smrt přivedla na pokraj pravdy

„V nechtěném balíčku, jehož převzetí jsme nepotvrdili, dostaneme výšku, barvu očí, sklon k ukládání tuku na bocích nebo k předčasnému šedivění, ale nedostaneme znalosti našich babiček a dědečků o minulosti.“ Po smrti babičky Krystiny vyplouvají na povrch emoce a tajemství minulosti. Ve snaze dát událostem smysl se rozehrává intimní rodinné drama, které klade řadu otázek. Kým jsme? Kam jdeme? A jak je možné, že naši nejbližší nám mohou být tak vzdálení?

KOHO JSTE OCHOTNI OBĚTOVAT, ABYSTE PŘEŽILI?

Aplikace Sugar & Spice vévodí světovým žebříčkům – stáhly si ji už miliony lidí. Své manželské problémy se jejím prostřednictvím rozhodnou vyřešit i Abby a Brendan Hollanderovi. Co nejdřív vypadá jako vzrušující hra, se ale postupně mění v boj o život. Aplikace je čím dál šílenějšími úkoly nenápadně stahuje do propasti, z níž vede cesta jen přes intriky a násilí. Dokážou se z ní ještě někdy vyškrábat, nebo už není cesty zpět?